

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 18932/2024
09.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници мал. тужилаца АА и ББ, обојица из ..., чији је привремени старатељ ВВ, радник Центра за социјални рад Смедеревска Паланка, против туженог ГГ из ..., кога у поступку по ревизији заступа Невена Јоцић, адвокат из ..., ради лишења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 107/24 од 07.03.2024. године, у седници већа одржаној 09.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 107/24 од 07.03.2024. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани – Судска јединица у Смедеревској Паланци П2 114/22 од 25.09.2023. године, потпуно је лишен родитељског права тужени ГГ, рођен ... године у ..., од оца ДД, у односу на малолетне тужиоце АА и ББ, обојица рођени ... године у ..., од мајке ЂЂ и оца ГГ.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 107/24 од 07.03.2024. године, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану другостепену пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...10/23) у вези са чланом 208. Породичног закона („Службени гласник РС“, број 18/05...6/15), Врховни суд је нашао да ревизија туженог није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, мал. тужиоци АА и ББ (близанци) рођени су ... године у ..., од мајке ЂЂ и оца ГГ, овде туженог. У време њиховог рођења, тужени

је живео са две жене и то са њиховом мајком ЂЂ и ЕЕ. Породична група је праћена неколико година јер је Центар за социјални рад добијао велики број анонимних пријава о насиљу у породици које је тужени испољавао према женама са којима је живео (психофизичко и економско) и према деци (од којих је само за нека признао очинство), при чему је новац који је добијао од социјалне помоћи претежно користио за куповину алкохола. Ради хитног збрињавања, уз асистенцију полиције, мал. тужиоци су (на узрасту од четири месеца живота) узети од родитеља јер је током теренске посете уочено да су врло запуштени и неухрањени, уз изостанак систематских прегледа и вакцинације. Смештени су у хранитељску породицу ЖЖ из ..., од када се налазе под надзором Центра за социјални рад у Великој Плани. Решењем Центра за социјални рад Смедеревска Паланка бр 571-00-2012/I-16 од 28.10.2016. године постављен им је привремени старатељ ВВ, дипломирани Центар за социјални рад Смедеревска Паланка поднео је кривичну пријаву против овде туженог ГГ, мајке мал. тужилаца ЂЂ и ЕЕ свих из ..., због основане сумње да су током 2016. године извршили кривично дело запуштање и злостављање малолетних лица (што се односило и на мал. тужиоце) из члана 193. став 2. КЗ. Пресудом Вишег суда у Смедереву К 40/15 од 16.12.2015. године, тужени је осуђен због кривичног дела из члана 246. став 1. КЗ (неовлашћено држање опојних дрога) на казну затвора од три године (који је издржао у периоду од 2017. до 2020. године). Према извештају Основног суда у Великој Плани од 22.08.2023. године, против туженог су у току два кривича поступка због кривичних дела насиље у породици К 272/22 и К 341/22 . Мајка мал. тужилаца је у потпуности лишена пословне способности (решење Основног суда у Великој Плани – Судска јединица у Смедеревској Паланци П2 60/19 од 17.11.2021. године).

Према налазу и мишљењу Центра за социјални рад Смедеревска Паланка (надлежног према месту пребивалишта родитеља) од 19.04.2023. године, мал. тужиоци су ромске националности, као и тужени. Центар је имао потешкоће да ступи у контакт са туженим. Приликом обављања теренске посете није затечен код куће (на пријављеној адреси), већ живи у кући у суседном дворишту која је потпуно руинирана и запуштена, у којој се бесправно уселио, где често долази до проблема због којих полиција реагује. Тужени је склон конфликтном понашању, насиљу, злоупотреби алкохола и таблета. Нарушеног је здравственог стања. Живи од новчане социјалне помоћи. Своју ванбрачну партнерку ВВ је економски искоришћавао, терајући је да скупља секундарне сировине, а зарађеним новем искључиво је он располагао. Дана 22.03.2023. године, тужени се одазвао по позиву Центра за социјални рад, када је са њим обављен разговор. Том приликом, изјавио је да сада живи сам јер је мајка мал. тужилаца у затвору, док га је друга жена напустила. Центар за социјални рад је туженог проценио као угрожавајућег родитеља не само због начина живота који води, већ и због тога што са мал. тужиоцима од њиховог измештања у хранитељску породицу не одржава односе (протеклих седам година спорадично их је виђао на улици), само је једном писаним путем поднео молбу да их види, али је Центар проценио да то није у интересу деце и пар пута је долазио до вртића како би их видео (што је хранитељица пријавила), па је Центар морао да реагује. Не интересује се за њихово здравље, нити за њихово школовање. Не показује мотивисаност, нити жељу да преузме старатељство над мал. тужиоцима. Није покретао поступке да се уреди модел виђења са мал. тужиоцима. Не доприноси њиховом издржавању, нити нуди неку опцију да створи услове за непосредну бригу о њему. Код туженог је присутно одсуство реалног сагледавања сопствене ситуације и критичног осврта на сопствено понашање и пропусте, а кривицу виду у другим институцијама и особама. Нема

стамбене, материјалне, личне нити родитељске капацитете за то, нити је мотивисан да се брине о деци. Неадекватно процењује потребе и најбољи интерес деце па је Центар за социјални рад закључио да има основа за потпуно лишење родитељског права туженог према мал. тужиоцима.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су позивајући се на одредбе чланова 6. став 1., 81. ставови 1., 3. и 4. и 266. став 1. у вези члана 78. став 4. Породичног закона и одредбе чланова 2., 3. и 9. Конвенције о правима детета, усвојили тужбени захтев, налазећи да су испуњени услови да тужени буде потпуно лишен родитељског права у односу на мал. тужиоце.

По оцени Врховног суда, на утврђено чињенично стање нижестепени судови су правилно применили материјално право.

Породични закон прописује да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета (члан 6. став 1.). Послове заштите породице, помоћи породици, старатељства, у смислу овог закона, врши Центар за социјални рад као орган старатељства (члан 12. став 1.). Дете има право да живи са родитељима и право да се родитељи о њему старају пре свих других (члан 60. став 1.). Право детета да живи са родитељима може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (став 2. овог члана). Дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи (члан 61. став 1.); право на обезбеђење најбољих могућих животних и здравствених услова за свој правилан и потпун развој (члан 62. став 1.) и право на образовање у складу са својим способностима, жељама и склоностима (члан 63. став 1.). Родитељи имају право и дужност да се старају о детету (члан 68. став 1.). Старање о детету обухвата: чување, подизање, васпитавање, образовање, заступање, издржавање те управљање и располагање имовином детета (став 2. овог члана). Родитељи имају право и дужност да са дететом развијају однос заснован на љубави, поверењу и узајамном поштовању, те да децу усмеравају ка усвајању и поштовању вредности емоционалног, етичког и националног идентитета своје породице и друштва (члан 70. став 1.). Родитељи имају право и дужност да издржавају дете под условима одређени овим законом (члан 74.).

Породични закон прописује да родитељ који злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права (члан 81. став 1.). Родитељ злоупотребљава права из садржине родитељског права у случајевима предвиђеним тачкама ставом 2, тачке 1.-5. овог члана. Родитељ грубо занемарује дужности из садржине родитељског права у случајевима превиђеним ставом 3. тачке 1.-5. овог члана. Судска одлука о потпуном лишењу родитељског права лишава родитеља свих права и дужности из садржине родитељског права, осим дужности да издржава дете (став 4.). У спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета (члан 266. став 1.). Пре него што донесе одлуку о заштити права детета или у вршењу односно лишењу родитељског права, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима (члан 270.).

Најбољи интерес детета је правни стандард који се процењује на основу низа објективних и субјективних околности, а у сваком случају елементи за процену најбољег интереса детета обухватају између осталог мишљење детета, очување породичне средине и одржавање односа, али и здравље, брига, заштита и сигурност детета. Сагласно одредбама Породичног закона и одговарајућим нормама међународног права, пре свега Конвенцијом о правима детета, свако дете има право на обезбеђење најбољих могућих услова за правилан раст и развој, право на образовање у складу са способностима, жељама и склоностима, право на одмор и слободно време, као и на игру и рекреацију која одговара његовом узрасту, и ова права детета су у корелацији са обавезама родитеља да му, у складу са својим могућностима, обезбеде услове за остваривање тих права.

И по оцени Врховног суда испуњени су услови за потпуно лишење родитељског права туженог у односу на мал. тужиоце из члана 81. став 3. Породичног закона јер је грубо занемарио дужности из садржине родитељског права. Тужени се, по рођењу мал. тужилаца, није старао о њима иако су живели са њим у истом домаћинству услед чега су са четири месеца живота били врло запуштени и неухрањени, уз занемаривање њиховог здравственог стања (обавеза систематских прегледа, вакцинација и др.), што је 2016. године довело до њихова измештања из примарне породице и смештања у хранитељску породицу у циљу хитног збрињавања (члан 81. став 3. тачка 2.). Поред тога, тужени је од измештања мал. тужилаца из породице до подношења тужбе у овој правној ствари (па и доцније) избегавао да издржава мал. тужиоце и да одржава личне односе са њима (члан 81. став 3. тачка 3.). Тужени је и на други начин грубо занемарио дужности из садржине родитељског права (члан 81. став 3. тачка 5.) што се, између осталог, односи на непредузимање мера за успостављање таквих стамбених, материјалних и породичних прилика у којима би мал. тужиоцима било омогућено правилно развијање и таквих образаца понашања као родитеља који би им омогућили остваривање њихових права гарантованих Конвенцијом о правима детета, Уставом и Породичним законом.

Супротно наводима ревизије, Врховни суд налази да су нижестепени судови одлуку о потпуном лишењу родитељског права туженог у односу на малолетне тужиоце донели руководећи се пре свега најбољим интересом деце, а не жељом и позитивном мотивацијом туженог да врши родитељско право (које се манифестује само на вербалном нивоу).

Из наведених разлога Врховни суд је применом члана 414. ЗПП одлучио као у изреци ове пресуде.

**Председник већа - судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић